

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 900 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 896 ฉบับ โดยมีจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	455	50.8
หญิง	441	49.2
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นชายมากกว่าหญิง คือ ชาย คิดเป็นร้อยละ 50.8 และหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.02

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 24 ปี	279	31.1
25-34 ปี	217	24.2
35-44 ปี	179	20.0
45-54 ปี	136	15.2
55-64 ปี	62	6.9
65 ปี ขึ้นไป	23	2.6
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยกว่า 24 ปี มากที่สุด (31.1%) รองลงมาอายุ 25-34 ปี (24.2%) และ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไปน้อยที่สุด (2.6%)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาด้านศาสนา

การศึกษาด้านศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
ศาตีกา	95	10.6
อิดูคาดีย์	16	1.8
อิบตาคาอีย์	106	11.8
มูตะวัตสสิฏ	273	30.5
ฆานะวีย	265	29.6
อัลกุรอาน	55	6.1
ไม่ได้เรียน	36	4.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	50	5.6
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาด้านศาสนาในระดับมูตะวัตสสิฏมากที่สุด รองลงมาคือ ระดับฆานะวีย อิบตาคาอีย์ ศาตีกา อัลกุรอาน ปริญญาตรีขึ้นไป และระดับอิดูคาดีย์ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.5, 29.6, 11.8, 10.6, 6.1, 5.6 และ 1.8 ตามลำดับ และมีผู้ที่ไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 4.0

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาด้านสามัญ

การศึกษาด้านสามัญ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป. 4	54	6.0
ป. 4-ป.7	160	17.9
มศ.1-5	48	5.4
ม.1-6	382	42.6
ปวช.-ปวส.	44	4.9
ปริญญาตรี	189	21.1
อื่นๆ	19	2.1
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาด้านสามัญในระดับ ม.1-6 มากที่สุด รองลงมา คือ ปริญญาตรี ป.4-ป.7 ต่ำกว่า ป.4 มศ.1-5 ปวช.-ปวส. และ อื่นๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.6, 21.1, 17.9, 6.0, 5.4, 4.9 และ 2.1 ตามลำดับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานที่ศึกษา

สถานที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปอเนาะ	155	17.3
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	448	50.0
โรงเรียนรัฐบาล	180	20.1
โรงเรียนเอกชนสามัญ	36	4.0
อื่นๆ	77	8.6
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากที่สุด รองลงมา คือ โรงเรียนรัฐบาล ปอเนาะ สถาบันอื่นๆ และโรงเรียนเอกชนสามัญน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0, 20.1, 17.3, 8.6 และ 4.0 ตามลำดับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	91	10.2
ค้าขาย	95	10.6
เกษตรกร	141	15.7
รับจ้าง	238	26.6
อื่นๆ	331	36.9
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพอื่นๆ มากที่สุด รองลงมา คือ รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย และรับราชการ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.9, 26.6, 15.7, 10.6 และ 10.2 ตามลำดับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	238	26.6
นอกเขตเทศบาล	658	73.4
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล คือ กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 73.4 และอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 26.6

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางศาสนา

สถานภาพทางศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
อิหม่าม คอเต็บ บิลาต	57	6.4
สัปบุรุษประจำมัสยิด	839	93.6
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพทางศาสนาเป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดมากกว่าเป็นอิหม่าม คอเต็บ หรือบิลาต คือ เป็นสัปบุรุษประจำมัสยิด คิดเป็นร้อยละ 93.6 และเป็นอิหม่าม คอเต็บ หรือบิลาต 6.4

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน สารวัตรกำนัน	14	1.6
ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	21	2.3
นายกเทศมนตรี สก.	2	.2
นายก อบต. ส.อบต.	18	2.0
สามัญชน	841	93.9
รวม	896	100.0

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพทางสังคมเป็นสามัญชนมากที่สุด รองลงมา เป็นผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต./ส.อบต. กำนัน/สารวัตรกำนัน และนายกเทศมนตรี/สก. น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.9, 2.3, 2.0, 1.6 และ .2 ตามลำดับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคม

1) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากบุคคลต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจาก บิดา มารดา พี่น้อง โຕะอิหม่ามมัศยิด โຕะครู/อุสตาซ สามี/ภรรยา เพื่อน วิทยากรอิสลามศึกษา และ แหล่งอื่นๆ ดังนี้

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากบุคคลต่างๆ

บุคคล	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการได้รับความรู้ (แปลค่า)
บิดา มารดา	3.97	1.036	มาก
พี่น้อง	3.24	1.010	ปานกลาง
โຕะอิหม่ามมัศยิด	3.50	1.134	มาก
โຕะครู/อุสตาซ	4.48	.757	มาก
สามี/ภรรยา	3.24	1.071	ปานกลาง
เพื่อน	3.19	.897	ปานกลาง
วิทยากรอิสลามศึกษา	3.40	1.123	ปานกลาง
อื่นๆ	2.75	.636	ปานกลาง
รวม	3.47	.573	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากบุคคลต่างๆในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนามากที่สุดจากโຕะครูหรืออุสตาซ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ บิดามารดา ($\bar{X} = 3.97$) และโຕะอิหม่ามมัศยิด ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากแหล่งอื่นๆ ($\bar{X} = 2.75$) น้อยที่สุด

2) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจจากบิดามารดา พี่น้อง โตะอิหม่ามมัซยิด โตะครู/อุstadas สามี/ภรรยา เพื่อน วิทยากรอิสลามศึกษา และแหล่งอื่นๆ ดังนี้

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ

บุคคล	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการได้รับความรู้ (แปลค่า)
บิดา มารดา	4.06	1.000	มาก
พี่น้อง	3.34	.998	ปานกลาง
โตะอิหม่ามมัซยิด	3.62	1.131	มาก
โตะครู/อุstadas	4.44	.818	มาก
สามี/ภรรยา	3.34	1.060	ปานกลาง
เพื่อน	3.15	.880	ปานกลาง
วิทยากรอิสลามศึกษา	3.42	1.143	ปานกลาง
อื่นๆ	2.73	.624	ปานกลาง
รวม	3.51	.593	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนามากที่สุดจากโตะครูหรืออุstadas ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ บิดามารดา ($\bar{X} = 4.06$) และ โตะอิหม่ามมัซยิด ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากแหล่งอื่นๆ ($\bar{X} = 2.73$) น้อยที่สุด

3) การได้รับการแนะนำการยึดมั่นในหลักความเชื่อจากบุคคลต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการแนะนำการยึดมั่นในหลักความเชื่อจาก บิดา มารดา พี่น้อง โตะอิหม่ามมัศยิด โตะครู/อุstadas สามี/ภรรยา เพื่อน วิทยากรอิสลามศึกษา และ แหล่งอื่นๆ ดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการได้รับการแนะนำการยึดมั่นในหลักความเชื่อจากบุคคลต่างๆ

บุคคล	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการได้รับความรู้ (แปลค่า)
บิดา มารดา	4.15	.993	มาก
พี่น้อง	3.38	1.040	ปานกลาง
โตะอิหม่ามมัศยิด	3.71	1.115	มาก
โตะครู/อุstadas	4.43	.800	มาก
สามี/ภรรยา	3.36	1.065	ปานกลาง
เพื่อน	3.19	.944	ปานกลาง
วิทยากรอิสลามศึกษา	3.47	1.153	ปานกลาง
อื่นๆ	2.70	.621	ปานกลาง
รวม	3.55	.618	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างได้รับการแนะนำการยึดมั่นในหลักความเชื่อจากบุคคลต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนามากที่สุดจาก โตะครูหรืออุstadas ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ บิดา มารดา ($\bar{X} = 4.15$) และ โตะอิหม่ามมัศยิด ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากแหล่งอื่นๆ ($\bar{X} = 2.70$) น้อยที่สุด

4) การได้รับการแนะนำวิธีการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการแนะนำวิธีการปฏิบัติศาสนกิจจากบิดามารดา พี่น้อง ไต่ะอิหม่ามมัสยิด ไต่ะครู/อุstadas สามี/ภรรยา เพื่อน วิทยากรอิสลามศึกษา และแหล่งอื่นๆ ดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการได้รับการแนะนำวิธีการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ

บุคคล	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการได้รับความรู้ (แปลค่า)
บิดา มารดา	4.12	.993	มาก
พี่น้อง	3.37	.996	ปานกลาง
ไต่ะอิหม่ามมัสยิด	3.72	1.057	มาก
ไต่ะครู/อุstadas	4.42	.807	มาก
สามี/ภรรยา	3.38	1.067	ปานกลาง
เพื่อน	3.22	.944	ปานกลาง
วิทยากรอิสลามศึกษา	3.47	1.141	ปานกลาง
อื่นๆ	2.87	.608	ปานกลาง
รวม	3.57	.596	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 กลุ่มตัวอย่างได้รับการแนะนำวิธีการปฏิบัติศาสนกิจจากบุคคลต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนามากที่สุดจากไต่ะครูหรืออุstadas ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ บิดามารดา ($\bar{X} = 4.12$) และไต่ะอิหม่ามมัสยิด ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนาจากแหล่งอื่นๆ ($\bar{X} = 2.87$) น้อยที่สุด

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธา

ผู้วิจัยขอเสนอค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏดังตารางที่ 14

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศรัทธา	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
1. การศรัทธาในอิสลามต้องยึดหลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษเท่านั้น ไม่ใช่ใช้ความคิด	4.69	.645	มากที่สุด
2. การศรัทธาในอิสลามประกอบด้วยการศรัทธาต่อรุกน่อีมานทั้งหกประการ	4.79	.497	มากที่สุด
3. การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ครอบคลุมการศรัทธาในเตาฮีดทั้ง 3 ได้แก่ อูคูฮียะฮ์ รูบูบียะฮ์ และอัสมَاء์และศิฟาต	4.67	.617	มากที่สุด
4. การศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ผู้เป็นป่าวที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบัญชาของอัลลอฮ์	4.77	.519	มากที่สุด
5. การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ฉบับดั้งเดิมนั้นมาจากอัลลอฮ์ทั้งสิ้น	4.79	.534	มากที่สุด
6. การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตผู้ทำหน้าที่เชิญชวนสู่เอกภาพของอัลลอฮ์	4.72	.567	มากที่สุด
7. การศรัทธาต่อวันสุดท้ายว่ามีจริงและเกิดขึ้นตามประสงค์ของอัลลอฮ์	4.83	.480	มากที่สุด
8. การศรัทธาต่อกฎกำหนดศตภาวะทั้งที่ดีและไม่ดีเกิดขึ้นตามประสงค์ของอัลลอฮ์ไม่ใช่มนุษย์	4.73	.579	มากที่สุด
9. การศรัทธาประกอบด้วย การเชื่อมั่นในจิตใจ การกล่าวด้วยวาจา และการปฏิบัติทางกาย	4.70	.592	มากที่สุด
10. การศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของสะลัฟศอลิหฺ	4.41	.796	มาก

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

การศรัทธา	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
11. การศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของ อุละมาอ์อัลอะชาอิเราะฮ์*	2.34	1.161	น้อย
12. การศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของ อุละมาอ์เคาะลัฟ*	2.71	1.192	ปานกลาง
13. มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยการยึด มั่นจากหลักฐานนิกาย (อัลกุรอานและหะดีษ)	4.68	.633	มากที่สุด
14. มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยการ ยึดหลักฐานอากัลีย์(ความคิด)*	2.94	1.335	ปานกลาง
15. มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยใช้ ทฤษฎีทางปรัชญา*	2.96	1.261	ปานกลาง
16. อายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่ฟาดต้องยึดตามตัวบท เท่านั้นไม่อนุญาตตีความเป็นอย่างอื่น	4.26	.947	มาก
17. อายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่ฟาดจำเป็นต้องตีความ เป็นความหมายอื่น*	3.41	1.311	ปานกลาง
18. อายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ ของอัลลอฮ์สมควรตีความเป็นความหมายอื่นได้เมื่อมี หลักฐานหรือกรณีแวดล้อมบ่งชี้	3.24	1.331	ปานกลาง
รวม	4.09	.384	มาก

* หมายถึง คำถามทางลบ

จากตารางที่ 20 กลุ่มตัวอย่างมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศรัทธาในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับการศรัทธาต่อวันสุดท้ายว่ามีจริงและเกิดขึ้นตามประสงค์ของอัลลอฮ์ ($\bar{X}=4.83$) การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ฉบับดั้งเดิมนั้นมาจากอัลลอฮ์ทั้งสิ้น ($\bar{X}=4.79$) การศรัทธาในอิสลามประกอบด้วยการศรัทธาต่อรูกันอิมานทั้งหกประการ ($\bar{X}=4.79$) การศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ผู้เป็นบ่าวที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบัญชาของอัลลอฮ์ ($\bar{X}=4.77$) การศรัทธาต่อกฎกำหนดศภาวะทั้งที่ดีและไม่ดี เกิดขึ้นตามประสงค์ของอัลลอฮ์ไม่ใช่มนุษย์ ($\bar{X}=4.73$) การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตผู้ทำหน้าที่เชิญชวนสู่เอกภาพของอัลลอฮ์ ($\bar{X}=4.72$) การศรัทธาประกอบด้วย การเชื่อมั่นในจิตใจ การกล่าวด้วยวาจา และการปฏิบัติทางกาย ($\bar{X}=4.70$) การศรัทธาในอิสลามต้องยึดหลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษเท่านั้น ไม่ใช่ใช้ความคิด ($\bar{X}=4.69$) มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยการยึดมั่นจากหลักฐานนัคลีย์(อัลกุรอานและหะดีษ) ($\bar{X}=4.68$) และการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ครอบคลุมการศรัทธาในเตฮีดทั้ง 3 ได้แก่ อุลูฮียะฮ์ รูบูบียะฮ์ และอัสมอ์และซิฟาท ($\bar{X}=4.67$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีการศรัทธาในระดับมากเกี่ยวกับการศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของสะลัฟศอลิหฺ ($\bar{X}=4.41$) และอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษซิฟาทต้องยึดตามตัวบทเท่านั้น ไม่อนุญาตตีความเป็นอื่น ($\bar{X}=4.26$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีการศรัทธาในระดับปานกลางเกี่ยวกับอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษซิฟาทจำเป็นต้องตีความเป็นความหมายอื่น* ($\bar{X}=3.41$) อายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์สมควรตีความเป็นความหมายอื่นได้ เมื่อมีหลักฐานหรือกรณีแวดล้อมบ่งชี้ ($\bar{X}=3.24$) มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยการยึดหลักฐานอากลีย์(ความคิด)* ($\bar{X}=2.94$) มุสลิมจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการศรัทธาโดยใช้ทฤษฎีทางปรัชญา* ($\bar{X}=2.96$) และการศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของอูลมะฮ์เคาะลัฟ* ($\bar{X}=2.71$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมีการศรัทธาในระดับน้อยเกี่ยวกับการศรัทธาที่ถูกต้องนั้นต้องยึดถือตามแนวทางของอูลมะฮ์อะละฮาอิเราะฮ์* ($\bar{X}=2.34$)

2.2 การยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติ

ผู้วิจัยขอเสนอค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏดังตารางที่ 16

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
1. ท่านกล่าวคำปฏิญาณตนหรือคำชะฮาดะฮ์ในแต่ละวัน	4.51	.806	มากที่สุด
2. ท่านละหมาดห้าเวลาโดยปฏิบัติตามอัสสุนนะฮ์	4.68	.652	มากที่สุด
3. ท่านละหมาดห้าเวลาโดยการปฏิบัติตามวิธีการที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างแพร่หลายในสังคม*	2.30	1.429	น้อย
4. ท่านถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและถือศีลอดสุนัตโดยการปฏิบัติตามแนวทางอัสสุนนะฮ์ทุกประการโดยไม่มี การเพิ่มหรือตัดต่อใดๆทั้งสิ้น	4.37	.856	มาก
5. ท่านถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและถือศีลอดสุนัตโดย ไม่กระทำการสิ่งที่ต้องห้ามทุกประการตลอดทั้งวัน	4.13	.978	มาก
6. ท่านจ่ายชะกาตบังคับเมื่อครบพิกัดและครบกำหนด ด้วยความบริสุทธิ์ใจ	4.43	.886	มาก
7. ท่านจ่ายชะกาต(ที่เป็นวาญิบทุกชนิด) ให้แก่บุคคลที่มี สิทธิรับชะกาต 1 ประเภทหรือมากกว่าในจำนวนผู้มีสิทธิ รับชะกาตทั้งแปดประเภท	4.19	.977	มาก
8. ท่านไปประกอบพิธีหัจญ์เมื่อท่านมีกำลังทรัพย์ สุขภาพของร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่สมบูรณ์	3.53	1.358	มาก
9. ท่านไปปฏิบัติหัจญ์ด้วยทรัพย์สินที่ได้จาก น้ำพักน้ำแรงของตนเอง มิใช่เนื่องจากการกู้หนี้ยืมสิน	3.38	1.359	ปานกลาง
10. ท่านปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ โดยการปฏิบัติที่ครอบคลุม ทั้งสิ่งที่เป็นรুকน สิ่งที่เป็นสุนัตและสิ่งที่เป็นมubah(ฮารุส)	4.16	.882	มาก
11. ท่านปฏิบัติศาสนกิจต่างๆนั้นด้วยการปฏิบัติตาม แนวทางสุนนะฮ์และตามแนวทางการปฏิบัติของชาว สละฟ	4.07	.954	มาก

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
12. ท่านปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ด้วยกับปฏิบัติตามประเพณีที่ถือปฏิบัติโดยสังคมส่วนใหญ่*	3.14	1.317	ปานกลาง
13. ท่านปฏิบัติศาสนกิจด้วยการปฏิบัติตามมัซฮับหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น มัซฮับหะนะฟี มาลิกีย์หรือหันบะลีย์*	2.85	1.256	ปานกลาง
14. ท่านปฏิบัติศาสนกิจตามแนวปฏิบัติของมัซฮับอ์ซซาฟีอีย์เพราะสังคมส่วนใหญ่ยึดถือกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน*	2.05	1.073	น้อย
15. ท่านปฏิบัติศาสนกิจโดยการยึดปฏิบัติตามวิธีการปฏิบัติโดยการยึดหลักฐานที่มีน้ำหนักหรือหลักฐานที่แข็งแกร่งกว่า	4.14	.997	มาก
16. ท่านปฏิบัติศาสนกิจในส่วนที่เป็นเรื่องปลีกย่อยโดยการยึดผลจากการวินิจฉัยของปราชญ์ท่านหนึ่งเป็นการเฉพาะตามความเห็นชอบของตนเอง	2.97	1.198	ปานกลาง
17. ท่านปฏิบัติเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับศาสนกิจที่ไม่มีการกำหนดไว้ในอัสสุนนะฮ์ท่านนั้นและไม่ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ได้มาจากอัสสุนนะฮ์	3.40	1.362	ปานกลาง
18. ท่านปฏิบัติศาสนกิจตามความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่ได้แยกระหว่างสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ*	3.76	1.363	มาก
19. ท่านปฏิบัติศาสนกิจเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่ขัดแย้งกับมัซฮับอ์ซซาฟีอีย์ท่านนั้น เพราะการยึดมั่นในมัซฮับอ์ซซาฟีอีย์เป็นสิ่งจำเป็นมาก*	2.66	1.200	ปานกลาง
20. ท่านปฏิบัติศาสนกิจเรื่องใดก็ตามโดยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานวิชาความรู้ที่ถูกต้อง	4.31	.913	มาก
21. ท่านปฏิบัติศาสนกิจโดยไม่มีการปะปนกับพิธีกรรมใดๆที่ท่านคิดว่าไม่สมควรปฏิบัติกับเรื่องศาสนกิจ	3.89	1.258	มาก

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
22. ท่านไม่ปฏิบัติในพิธีกรรมที่ขัดแย้งกับหลักฐานอัลกุรอานและฮัจญ์ฮะซันนะฮ์ เช่น พิธีกรรมที่อุตริขึ้นมาโดยไม่มีมูลเหตุแสดงถึงที่มาที่ไปของพิธีกรรมนั้น	3.81	1.387	มาก
รวม	3.67	.422	มาก

* หมายถึง คำถามทางลบ

จากตารางที่ 21 กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติศาสนกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่องการละหมาดห้าเวลาโดยปฏิบัติตามฮัจญ์ฮะซันนะฮ์ ($\bar{X}=4.68$) และกล่าวคำปฏิญาณตนหรือคำชะฮาดะฮ์ในแต่ละวัน ($\bar{X}=4.51$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในระดับมากในเรื่องการจ่ายชะกาตบังคับเมื่อครบพักและครบกำหนดด้วยความบริสุทธิ์ใจ ($\bar{X}=4.43$) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและถือศีลอดสุนัตโดยการปฏิบัติตามแนวทางฮัจญ์ฮะซันนะฮ์ทุกประการ โดยไม่มีการเพิ่มหรือตัดต่อใดๆทั้งสิ้น ($\bar{X}=4.37$) ปฏิบัติศาสนกิจเรื่องใดก็ตามโดยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานวิชาความรู้ที่ถูกต้อง ($\bar{X}=4.31$) จ่ายชะกาต(ที่เป็นวาญิบทุกชนิด) ให้แก่บุคคลที่มีสิทธิรับชะกาตหนึ่งประเภทหรือมากกว่าในจำนวนผู้มีสิทธิรับชะกาตทั้งแปดประเภท ($\bar{X}=4.19$) ปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ โดยการปฏิบัติที่ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นรูกัน สิ่งที่เป็นสุนัตและสิ่งที่เป็นมูบาหฺ(ฮาลาล) ($\bar{X}=4.16$) ปฏิบัติศาสนกิจโดยการยึดปฏิบัติตามวิธีการปฏิบัติโดยการยึดหลักฐานที่มีน้ำหนักหรือหลักฐานที่แข็งแกร่งกว่า ($\bar{X}=4.14$) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและถือศีลอดสุนัตโดยไม่กระทำการสิ่งที่จะต้องห้ามทุกประการตลอดทั้งวัน ($\bar{X}=4.13$) ปฏิบัติศาสนกิจต่างๆด้วยการปฏิบัติตามแนวทางฮัจญ์ฮะซันนะฮ์และตามแนวทางการปฏิบัติของชาวสะลัฟ ($\bar{X}=4.07$) ปฏิบัติศาสนกิจโดยไม่มีการปะปนกับพิธีกรรมใดๆที่ท่านคิดว่าไม่สมควรปฏิบัติกับเรื่องศาสนกิจ ($\bar{X}=3.89$) ไม่ปฏิบัติในพิธีกรรมที่ขัดแย้งกับหลักฐานอัลกุรอานและฮัจญ์ฮะซันนะฮ์ เช่น พิธีกรรมที่อุตริขึ้นมาโดยไม่มีมูลเหตุแสดงถึงที่มาที่ไปของพิธีกรรมนั้น ($\bar{X}=3.81$) ปฏิบัติศาสนกิจตามความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ได้แยกระหว่างสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ* ($\bar{X}=3.76$) และไปประกอบพิธีหัจญ์เมื่อท่านมีกำลังทรัพย์ สุขภาพของร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่สมบูรณ์ ($\bar{X}=3.53$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับปานกลางในเรื่องปฏิบัติเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับศาสนกิจที่ไม่มีกำหนดไว้ในฮัจญ์ฮะซันนะฮ์ท่านนั้นและไม่ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ได้มาจาก

อัสสุนนะฮ์ ($\bar{X}=3.40$) ไปปฏิบัติหัจญ์ด้วยทรัพย์สินที่ได้จากน้ำพักน้ำแรงของตนเอง มิใช่เนื่องจากการกู้หนี้สิน ($\bar{X}=3.38$) ปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ด้วยกับปฏิบัติตามประเพณีที่ถือปฏิบัติโดยสังคมส่วนใหญ่* ($\bar{X}=3.14$) ปฏิบัติศาสนกิจเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่ขัดแย้งกับมัซฮับอัชชาฟีอีห์เท่านั้น เพราะการยึดมั่นในมัซฮับอัชชาฟีอีห์เป็นสิ่งจำเป็นมาก* ($\bar{X}=2.66$) ปฏิบัติศาสนกิจในส่วนที่เป็นเรื่องปลีกย่อยโดยการยึดผลจากการวินิจฉัยของปราชญ์ท่านหนึ่งเป็นการเฉพาะตามความเห็นชอบของตนเอง ($\bar{X}=2.97$) และปฏิบัติศาสนกิจด้วยการปฏิบัติตามมัซฮับหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น มัซฮับหะนะฟี มาลิกีห์หรือหันบะลีลีย์* ($\bar{X}=2.85$) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับน้อยในเรื่องละหมาดใช้เวลาโดยการปฏิบัติตามวิธีการที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างแพร่หลายในสังคม* ($\bar{X}=2.30$) และปฏิบัติศาสนกิจตามแนวปฏิบัติของมัซฮับอัชชาฟีอีห์เพราะสังคมส่วนใหญ่ยึดถือกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน* ($\bar{X}=2.05$) ตามลำดับ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

4.2.3 ภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนา

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาและการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 22 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาและการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพรวม	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลค่า
การศรัทธา	4.09	.384	มาก
การปฏิบัติ	3.67	.422	มาก
ภาพรวม	3.88	.360	มาก

จากตารางที่ 22 การยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาและการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม($\bar{X}=3.88$) อยู่ในระดับมาก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

4.2.4 การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามเพศ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีเพศต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 23 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีเพศต่างกัน

	เพศ				t-test	p-value
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การศรัทธา	4.13	.390	4.06	.375	2.659	.008*
การปฏิบัติ	3.69	.430	3.64	.413	1.794	.073
ภาพรวม	3.91	.367	3.85	.350	2.471	.014*

*p<.05

จากตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ชาวไทยมุสลิมเพศชายและหญิงมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศรัทธาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีกลุ่มอายุต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 24 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอายุต่างกัน

	อายุ												F
	น้อยกว่า 24 ปี		25-34 ปี		35-44 ปี		45-54 ปี		55-64 ปี		65 ปี ขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
การศรัทธา	4.07	.373	4.12	.363	4.11	.403	4.10	.401	4.03	.414	4.07	.380	.835
การปฏิบัติ	3.62	.433	3.69	.378	3.69	.413	3.70	.438	3.72	.434	3.67	.586	1.389
ภาพรวม	3.84	.360	3.90	.323	3.90	.365	3.90	.380	3.87	.386	3.87	.449	.999

จากตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติและด้านการศรัทธาไม่แตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านศาสนาแตกต่างกัน

	การศึกษาด้านศาสนา														F-test		
	ตาดีกา		อิอดาดีย		อิบติดาอีย		มูตะวัสลิฏ		ฆานะวีย		อัลกุรอาน		ไม่ได้เรียน			ปริญญาตรีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.
การศรัทธา	3.98	.375	3.99	.342	4.01	.338	4.10	.366	4.17	.357	3.87	.447	3.90	.333	4.39	.406	12.852***
การปฏิบัติ	3.61	.391	3.52	.266	3.54	.391	3.70	.411	3.72	.404	3.53	.534	3.56	.443	3.91	.424	6.610***
ภาพรวม	3.79	.335	3.75	.289	3.78	.317	3.90	.350	3.94	.335	3.70	.452	3.73	.323	4.15	.358	11.440***

***p<.001

จากตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการศรัทธาและด้านการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏผลดังตาราง 22-24

ตารางที่ 26 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ตาคีกา	อิอูดาคีฮ์	อิบติคาอีย์	มูตะวัสตีฎ	ฆานะวีฮ์	อัลกุรอาน	ไม่ได้เรียน	ปริญญาตรีขึ้นไป
	\bar{X}	3.98	3.99	4.01	4.10	4.17	3.87	3.90	4.39
ตาคีกา	3.98		-0.009	-0.034	-0.125	-0.191**	.108	.075	-.413***
อิอูดาคีฮ์	3.99			-0.026	-0.117	-0.182	.117	.083	-.404*
อิบติคาอีย์	4.01				-0.091	-0.156	.143	.109	-.378***
มูตะวัสตีฎ	4.10					-0.066	.233*	.200	-.287**
ฆานะวีฮ์	4.17						.299***	.266*	-.222*
อัลกุรอาน	3.87							-.033	-.521***
ไม่ได้เรียน	3.90								-.487***
ปริญญาตรีขึ้นไป	4.39								

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

จากตารางที่ 26 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอิบติคาอีย์ ตาคีกา อัลกุรอาน และกลุ่มที่ไม่ได้เรียน และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับฆานะวีฮ์ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาอัลกุรอาน และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับมูตะวัสตีฎ และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับฆานะวีฮ์ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาระดับตาคีกา และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญา

ตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา และขานะวีย์ และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับขานะวีย์ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียน และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมตะวัสสิฎะจะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาอัลกุรอาน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางที่ 27 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านศาสนา	ตาดีกา	อิอูดาศิย์	อิบติดาอีย์	มูตะวัสสิฎุ	ฆานะวีย	อัลกุรอาน	ไม่ได้เรียน	ปริญญาตรีขึ้นไป
\bar{X}	3.61	3.52	3.54	3.70	3.72	3.53	3.56	3.91
ตาดีกา	3.61	.085	.069	-.099	-.113	.072	.048	-.302*
อิอูดาศิย์	3.52		-.016	-.184	-.198	-.013	-.037	-.387
อิบติดาอีย์	3.54			-.168	-.182*	.003	-.020	-.371***
มูตะวัสสิฎุ	3.70				-.014	.171	.148	-.203
ฆานะวีย	3.72					.185	.162	-.189
อัลกุรอาน	3.53						-.024	-.374**
ไม่ได้เรียน	3.56							-.350*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.91							

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 27 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในอิบติดาอีย์ และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาอัลกุรอาน และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับตาดีกาและกลุ่มที่ไม่ได้เรียน และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับนวะยี จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอิบติดาอีย์

ตารางที่ 28 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านศาสนา	ตาดีกา	อิอูดาคีฮ์	อิบติดาอีย์	มูตะวัสสิฎุ	ฆานะวีฮ์	อัลกุรอาน	ไม่ได้เรียน	ปริญญาตรีขึ้นไป
	\bar{X}	3.79	3.75	3.78	3.90	3.94	3.70	3.73
ตาดีกา	3.79	.038	.017	-.112	-.152	.090	.062	-.357***
อิอูดาคีฮ์	3.75		-.021	-.150	-.190	.052	.023	-.396*
อิบติดาอีย์	3.78			-.129	-.169*	.073	.044	-.374***
มูตะวัสสิฎุ	3.90				-.040	.202*	.174	-.245**
ฆานะวีฮ์	3.94					.242**	.214	-.205*
อัลกุรอาน	3.70						-.029	-.447***
ไม่ได้เรียน	3.73							-.419***
ปริญญาตรีขึ้นไป	4.15							

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

จากตารางที่ 28 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับตาดีกา อิบติดาอีย์ ไม่ได้เรียน และอัลกุรอาน และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านศาสนาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมูตะวัสสิฎุ และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับฆานะวีฮ์ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาอัลกุรอาน และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับฆานะวีฮ์ และอิอูดาคีฮ์ และกลุ่มที่มีการศึกษาใน

ระดับนานาชาติ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาอัตรูรอน

4) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามระดับการศึกษาด้านสามัญ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีระดับการศึกษาด้านสามัญต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 29 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านสามัญแตกต่างกัน

	การศึกษาด้านสามัญ														F
	ต่ำกว่า ป. 4		ป. 5-ป.7		มศ.1-5		ม.1-6		ปวช.-ปวส.		ปริญญาตรี		อื่นๆ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
การศรัทธา	3.92	.418	4.02	.371	4.10	.367	4.11	.393	4.07	.349	4.16	.357	4.14	.387	4.288***
การปฏิบัติ	3.50	.539	3.59	.386	3.74	.468	3.68	.425	3.61	.400	3.75	.365	3.90	.489	4.852***
ภาพรวม	3.71	.431	3.80	.331	3.92	.381	3.89	.367	3.84	.345	3.96	.312	4.02	.407	5.495***

*** $p < .001$

จากตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านสามัญต่างกัน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศรัทธาและด้านการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏผลดังตาราง 30-32

ตารางที่ 30 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านสามัญต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านสามัญ								
	\bar{X}	ต่ำกว่า ป. 4	ป. 5-ป.7	มศ.1-5	ม.1-6	ปวช.-ปวส.	ปริญญาตรี	อื่นๆ
ต่ำกว่า ป. 4	3.92		-104	-182	-195	-159	-.249**	-.224
ป. 5-ป.7	4.02			-.078	-.091	-.056	-.146*	-.120
มศ.1-5	4.10				-.013	.022	-.068	-.042
ม.1-6	4.11					.035	-.055	-.029
ปวช.-ปวส.	4.07						-.090	-.065
ปริญญาตรี	4.16							.025
อื่นๆ	4.14							

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 30 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับปริญญาตรี จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 4 และคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับปริญญาตรี จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 5-ป.7

ตารางที่ 31 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านสามัญต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านสามัญ								
	ต่ำกว่า ป. 4	ป. 5-ป.7	มศ.1-5	ม.1-6	ปวช.-ปวส.	ปริญญาตรี	อื่นๆ	
\bar{X}	3.50	3.59	3.74	3.68	3.61	3.75	3.90	
ต่ำกว่า ป. 4	3.50	-0.091	-0.240	-0.176	-0.115	-0.247*	-0.400*	
ป. 5-ป.7	3.59		-0.148	-0.085	-0.024	-0.156	-0.308	
มศ.1-5	3.74			0.063	.125	-0.007	-0.160	
ม.1-6	3.68				.061	-0.071	-0.223	
ปวช.-ปวส.	3.61					-0.132	-0.285	
ปริญญาตรี	3.75						-0.152	
อื่นๆ	3.90							

* $p < .05$

จากตารางที่ 31 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับปริญญาตรีจะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 4 และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 4

ตารางที่ 32 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการศึกษาด้านสามัญต่างกัน เป็นรายคู่

การศึกษาด้านสามัญ	ต่ำกว่า ป. 4	ป. 5-ป.7	มศ.1-5	ม.1-6	ปวช.-ปวส.	ปริญญาตรี	อื่นๆ
	\bar{X}	3.71	3.80	3.92	3.89	3.84	3.96
ต่ำกว่า ป. 4	3.71	-0.098	-0.211	-0.185*	-0.137	-0.248**	-0.312
ป. 5-ป.7	3.80		-0.113	-0.088	-0.040	-0.151*	-0.214
มศ.1-5	3.92			.025	.073	-0.038	-0.101
ม.1-6	3.89				.048	-0.063	-0.126
ปวช.-ปวส.	3.84					-0.111	-0.175
ปริญญาตรี	3.96						-0.064
อื่นๆ	4.02						

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 32 พบว่า คู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับปริญญาตรี จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 4 และคู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับปริญญาตรี จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับ ป. 5-ป.7 และกลุ่มที่มีการศึกษาด้านสามัญระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ป. 4

5) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามสถานที่ศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานที่ศึกษาต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 33 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานที่ศึกษาแตกต่างกัน

	สถานที่ศึกษา										F
	ปอเนาะ		โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม		โรงเรียนรัฐบาล		โรงเรียนเอกชนสามัญ		อื่นๆ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
การศรัทธา	3.97	.387	4.14	.349	4.08	.412	4.00	.446	4.10	.418	6.419***
การปฏิบัติ	3.57	.425	3.70	.416	3.70	.444	3.64	.361	3.64	.405	3.078*
รวม	3.77	.358	3.92	.337	3.89	.390	3.82	.378	3.87	.372	5.420***

* $p < .05$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานที่ศึกษาต่างกัน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศรัทธาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏผลดังตาราง 34-36

ตารางที่ 34 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานศึกษาต่างกัน เป็นรายคู่

สถานที่ศึกษา	เปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธา					
	ปอเนาะ	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	โรงเรียนรัฐบาล	โรงเรียนเอกชนสามัญ	อื่นๆ	
	\bar{X}	3.97	4.14	4.08	4.00	4.10
ปอเนาะ	3.97		-0.170***	-0.105	-0.027	-0.121
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	4.14			.065	.143	.049
โรงเรียนรัฐบาล	4.08				.078	-0.016
โรงเรียนเอกชนสามัญ	4.00					-0.095
อื่นๆ	4.10					

***p<.001

จากตารางที่ 34 พบว่า คู่ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ กลุ่มที่ศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาที่ปอเนาะ

ตารางที่ 35 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานศึกษาต่างกัน เป็นรายคู่

สถานที่ศึกษา	เปรียบเทียบความแตกต่างการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานศึกษาต่างกัน เป็นรายคู่				
	ปอเนาะ	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	โรงเรียนรัฐบาล	โรงเรียนเอกชนสามัญ	อื่นๆ
\bar{X}	3.57	3.70	3.70	3.64	3.64
ปอเนาะ	3.57	-0.130*	-0.124	-0.064	-0.067
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	3.70		.006	.066	.063
โรงเรียนรัฐบาล	3.70			.060	.057
โรงเรียนเอกชนสามัญ	3.64				-0.003
อื่นๆ	3.64				

*p<.05

จากตารางที่ 35 พบว่า คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กลุ่มที่ศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาที่ปอเนาะ

ตารางที่ 36 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานศึกษาต่างกัน เป็นรายคู่

สถานที่ศึกษา	เปรียบเทียบความแตกต่างภาพรวมการยึดมั่นในหลักการศาสนา					
	ปอเนาะ	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	โรงเรียนรัฐบาล	โรงเรียนเอกชนสามัญ	อื่นๆ	
	\bar{X}	3.77	3.92	3.89	3.82	3.87
ปอเนาะ	3.77		-0.150***	-0.115	-0.045	-0.094
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	3.92			.035	.104	.056
โรงเรียนรัฐบาล	3.89				.069	.021
โรงเรียนเอกชนสามัญ	3.82					-0.049
อื่นๆ	3.87					

***p<.001

จากตารางที่ 36 พบว่า คู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ กลุ่มที่ศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาด้านการศรัทธาสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาที่ปอเนาะ

6) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอาชีพ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอาชีพต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 37 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

	อาชีพ										F
	รับราชการ		ค้าขาย		เกษตรกร		รับจ้าง		อื่นๆ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
การศรัทธา	4.13	.363	4.13	.361	4.03	.416	4.08	.392	4.10	.375	1.435
การปฏิบัติ	3.75	.412	3.70	.399	3.57	.426	3.70	.417	3.66	.428	3.214
รวม	3.94	.350	3.91	.341	3.80	.378	3.89	.357	3.88	.359	2.594

จากตารางที่ 37 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

7) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีที่อยู่อาศัยต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 38 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีที่อยู่อาศัยต่างกัน

	ที่อยู่อาศัย				T-test	p-value
	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การศรัทธา	4.09	.410	4.09	.374	.044	.967
การปฏิบัติ	3.66	.425	3.67	.421	-.533	.594
ภาพรวม	3.87	.373	3.88	.355	-.289	.773

จากตารางที่ 38 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีที่อยู่อาศัยต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

8) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามสถานภาพทางศาสนา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางศาสนาต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 39 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางศาสนาแตกต่างกัน

	สถานภาพทางศาสนา				T-test	p-value
	อิหม่าม คอเต็บ บิลาต		สับปะรุษประจำมัสยิด			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การศรัทธา	4.02	.386	4.10	.384	1.467	.143
การปฏิบัติ	3.61	.439	3.67	.421	1.031	.303
ภาพรวม	3.80	.381	3.86	.361	1.360	.174

จากตารางที่ 39 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางศาสนาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

9) การเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 40 แสดงการเปรียบเทียบการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน

	สถานภาพทางศาสนา										F
	กำนัน สารวัตรกำนัน		ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน		นายกเทศมนตรี สก.		นายก อบต. ส.อบต.		สามัญชน		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
การศรัทธา	3.91	.381	4.00	.308	3.42	.697	3.93	.272	4.10	.385	3.525
การปฏิบัติ	3.44	.307	3.64	.346	3.19	.074	3.65	.337	3.68	.426	1.741
รวม	3.68	.303	3.82	.293	3.30	.386	3.79	.266	3.89	.362	2.949

จากตารางที่ 40 ผลการเปรียบเทียบเรื่องการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานภาพทางศาสนาต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4.3 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. มุสลิมจะต้องปฏิบัติตามอัลกุรอานและอัศสุนนะฮ์เท่านั้น ไม่ใช่ความคิดของมนุษย์หรือความรู้สึกของมนุษย์และจะทำแบบถูกๆผิดๆไม่ได้
2. ชาวบ้านต้องการให้ผู้รู้มาสอนเรื่องศาสนาบ่อยๆ(ทุกสัปดาห์)เพื่อให้ชาวบ้านรู้และเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง
3. คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะแบ่งพรรคแบ่งพวก และใช้ความคิดหรือปฏิบัติศาสนกิจตามประเพณีของบรรพบุรุษ โดยไม่คิดว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือไม่
4. บุคคลที่ไม่มีเหตุผลมักจะหลงเชื่อแนวอุตริที่ไม่มีในหลักการทางวิชาการ งามาย เชื่อมั่นในบรรพบุรุษ
5. การศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ จำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้และตามแนวทางของชาวสะลัฟและสุนนะห์
6. ควรตระหนักให้กับสังคมทั่วไป เพื่อให้สังคมได้รับรู้และสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมให้ได้ โดยไม่คำนึงถึงเวลา
7. แบบอย่างที่ดี คือ การแสดงแก่สังคมตามแบบอย่างของสุนนะห์
8. เรื่องสะลัฟและเคาะลัฟนั้นถ้าเราเรียนรู้แล้วจะทราบว่าทั้งสองนั้นถูกต้องทั้งสองเลย สะลัฟนั้นบริสุทธิ์และสะอาด ส่วนเคาะลัฟนั้นช่วยชี้ข้อข้องใจเกี่ยวกับศิฟาตของอัลลอฮ์ที่ซบฮาดกับมดลูกได้ดี ไม่ทำให้เราสับสนคลอน และอยากให้ผู้วิจัยเรียนรู้ทั้งสองมีซฮับนี้ให้ถ่องแท้และเปิดใจให้กว้างเพื่อรับรู้สิ่งที่ถูกต้อง
9. การศรัทธาที่ถูกต้องไม่ใช่ตามสังคมที่ไม่รู้หนังสือ
10. มุสลิมไม่ควรเลียนแบบแฟชั่นชาวตะวันตกและดารานักแสดงและไม่มีจุดยืนของตัวเอง
11. ควรกระจายปัญหาและความรู้ ความรู้สึก ปัญญา เป็นมิตรอย่างค่อยเป็นค่อยไป
12. ให้โต๊ะครู อุstad หรือบรรดาผู้ที่มีความรู้ด้านศาสนาทั้งหลายให้เผยแพร่อัศสุนนะฮ์ของนบีให้แก่เยาวชนที่ด้อยโอกาสทั้งหลายและให้สอนเด็กๆให้รู้จักหลักการของศาสนาอิสลามให้ครอบคลุมทุกภาค
13. ผู้ที่มีความรู้จำเป็นต้องตักเตือนสั่งสอนเพื่อนบ้านที่ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนา
14. เรื่องอะกีดะฮ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนอัลลอฮ์เท่านั้นที่ทรงรู้การยึดมั่นของแต่ละคน
15. อยากให้ทุกคนมีการศรัทธามากขึ้นและตรวจสอบตนเองว่าปฏิบัติตามอัลกุรอานและอัศสุนนะฮ์หรือยัง
16. ให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาให้กับเยาวชนที่ไม่ได้เรียนศาสนา

17. ส่วนใหญ่คนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปฏิบัติศาสนกิจตามอัลกุรอานและฮัจญ์นะฮ์ฮ์ แต่จะมีบางส่วนที่ปฏิบัติตามประเพณี หรือนำทั้งสองมาปฏิบัติรวมกันแดนภาคใต้จะปฏิบัติศาสนกิจตามอัลกุรอานและฮัจญ์นะฮ์ฮ์ แต่จะมีบางส่วนที่ปฏิบัติตามประเพณี หรือนำทั้งสองมาปฏิบัติรวมกัน
18. ปอเนาะต่างๆอาจมีหลักการยึดมั่นไม่เหมือนกันบางที่อาจยึดตามอัลกุรอานและฮัจญ์นะฮ์ฮ์ แต่บางที่จะไม่ ทำให้นักเรียนที่เป็นผลผลิตของแต่ละที่จะยึดในสิ่งที่ตนเรียนมา
19. ควรมีการเชิญชวนมุสลิมบางส่วนที่ยังไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติ ให้รู้อย่างถ่องแท้ และสามารถปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
20. ควรที่จะแก้ปัญหาหลักๆในศาสนา ก่อน เช่น ทำอย่างไรให้คนละหมาดให้ครบ ส่วนปัญหาคลาฟในทางปฏิบัติให้แก้ทีหลัง
21. การยึดมั่นในหลักการศาสนาส่วนมากเกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคมแต่มีบางส่วนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการยึดมั่นแบบหนึ่งแต่ได้รับการศึกษาอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เปลี่ยนเป็นไปตามความรู้ที่เรียนมา
22. อยากให้วิทยากรอิสลามศึกษามารรยายที่โรงเรียนบ่อยๆ หรือมีการจัดอบรมเกี่ยวกับอิสลามศึกษา
23. สังคมมุสลิมในภาคใต้ยังขาดผู้นำ ขาดการให้การสนับสนุนด้านการศึกษาทั้งศาสนาและสามัญ ขาดความเข้าใจในหลักศาสนาอย่างถูกต้อง